

Fra en bibeloversætters værksted

Tal i Bibelen har ofte en symbolsk betydning. Her vil jeg gerne kigge på et enkelt tal, hvor symbolikken er vigtigere end talværdien. Det drejer sig om Matt 18,22. Peter har netop spurgt Jesus om, hvor mange gange det er rimeligt at tilgive en ”bror”, som har syndet imod ham. Han foreslår selv syv gange, hvilket må siges, at være mange gange. Men Jesus giver ham et svar, han ikke havde forventet. Lad os kigge på det i de sædvanlige oversættelser:

AO 1907 – Jesus siger til ham: ”Jeg siger dig: ikke indtil syv gange, men indtil halvfjerdsindstyve gange syv gange.”

AO 1948 – Jesus siger til ham: ”Jeg siger dig: ikke syv gange, men halvfjerdsindstyve gange syv gange.”

AO 1992 - Jesus svarede ham: ”Jeg siger dig, ikke op til syv gange, men op til syvoghalvfjerds gange.”

Seidelin – Jesus siger til ham: ”Ikke syv gange, siger jeg dig, nej, syv gange halvfjerds gange.”

BOGEN – ”Nej,” svarede Jesus, ”70 gange 7 gange.”

DNA – ”Nej. ikke syv gange, men syvoghalvfjerds gange,” svarede Jesus.

Punkt 1: Nogle oversættelser bruger ordet ”sige”, mens andre bruger ”svare”. Hvad er mest korrekt efter grundteksten? Ja, det kommer an på, hvor meget græsk du kan. Det græske ord, som er brugt her er ”legå” (sige) og ikke ”apokrinomai” (svare), så umiddelbart vil de fleste græskkyndige sige, at den korrekte oversættelse må være ”sige”. Det passer bare ikke, for ordet ”legå” bruges i mange forskellige betydninger, og det kan sagtens betyde ”svare”. Havde det svar, Jesus gav, været det svar, som Peter og læseren forventede, nemlig: ”Ja, helt bestemt. Syv gange er mere end rigeligt,” så havde den græske tekst sandsynligvis brugt ”apokrinomai”. Men når svaret ikke er det forventede svar, men tværtimod går i en anden retning, bruges på græsk ordet ”legå”. Den samme nuance har man ikke på dansk, og det er derfor helt korrekt dansk at oversætte med ”svare”.

Punkt 2: Nogle oversættelser bruger nutid – siger – og andre bruger datid – svarede. Hvad står der i grundteksten? Igen afhænger svaret af, hvor meget græsk du kan. Ganske vist bliver der brugt præsens, som svarer nærmest til dansk nutid, men brugen af præsens signalerer her, at svaret er uventet og væsentligt. Det er ikke en tidsangivelse. Vi har heller ikke noget tilsvarende på dansk, så det er igen mest korrekt at bruge dansk datid.

Punkt 3: BOGEN og DNA begynder med citatet og anbringer ordene ”svarede Jesus” senere. Er det forsvarligt at bytte om på ordenes rækkefølge på den måde. Ja, det er absolut forsvarligt, fordi det giver et bedre dansk. På græsk og de fleste andre sprog er der ikke de samme variationsmuligheder for introduktionen til et citat, som man har på engelsk og dansk. Ordstillingen er her et spørgsmål om stil og naturligt sprogbrug. Det er også grunden til at BOGEN og DNA helt korrekt har udeladt ordet ”ham”. Der er ingen tvivl om, hvem Jesus taler til, og derfor er det ganske unødvendigt at sige ”ham”.

Punkt 4: Taler Jesus om 70 gange 7 gange eller 77 gange? Ja, skal man følge flertallet af oversættelser, må svaret blive 70 gange 7. Men som det af og til sker, så har flertallet uret, mens AO 1992 og DNA har den korrekte oversættelse. Men der ligger en dybere mening bag dette tal, som faktisk er endnu vigtigere end selve tallet. Jesus hentyder nemlig til 1 Mosebog 4,24, hvor der står ifølge AO 1992: ”Hævnes Kain syv gange, skal Lemek hævnes syvoghalvfjerds gange.” Lemek var en voldelig og stolt person, som forlangte, at hans liv skulle hævnes ikke blot syv gange, som Gud havde lovet Kain, men 77 gange. Når Jesus nu knytter tilgivelsen til ikke blot 7 gange men 77 gange, siger han dermed, at tilgivelse har afløst hævn.

Hvordan kan vi nu oversætte verset så den oprindelige mening kommer klart frem?

BpH: „Nej,” svarede Jesus, „lad det være 77 gange!

Også her er der en fodnote, som giver baggrunden for udsagnet. Det var en viden, som de oprindelige jødiske tilhørere var bekendt med, men som nutidens læsere nok ikke ved eller tænker på.

”Med denne hentydning til 1.Mos. 4,24 antyder Jesus, at den næsten grænseløse hævn, man finder i GT, skal afløses af den nye pagts princip om grænseløs tilgivelse. Oversættelsen 70 gange 7 gange er en misforståelse.”

(Revideret november 2016)